

บทที่ 2

ลักษณะของหน่วยเสียงภาษาไทย

หน่วยเสียงคือ ส่วนของเสียงที่เล็กที่สุดของพยางค์ เมื่อนำหน่วยเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์มาประกอบกันจะได้เป็นพยางค์ โดยที่การออกเสียงอาจมีหน่วยเสียงสระอย่างเดียวก็ได้ แต่ไม่สามารถออกเสียงพยัญชนะอย่างเดียวได้ การแบ่งเสียงสระและพยัญชนะในทางสัทศาสตร์นั้นจะอาศัยการบังคับลม(Stricture) ในการเปล่งเสียงนั้นๆ เป็นเกณฑ์ การบังคับลมในการออกเสียงสระนั้น ช่องทางลมจะต้องเปิดกว้าง ไม่ปิดสนิท และไม่หรีทางลมให้แคบลง อวัยวะในปากไม่บีบตัวแนบชิดกัน และมีการสั่นของสายเสียงตลอดเวลา ส่วนเสียงพยัญชนะนั้นเป็นเสียงที่ต้องการอาศัยการหรีทางลม(Close Approximation) หรือการปิดกั้นทางลมแบบสนิท(Complete Closure) ด้วยเหตุนี้ สระจึงทำหน้าที่เป็นแกน(Nucleus) ของพยางค์ ส่วนพยัญชนะเป็นองค์ประกอบที่มาข้างหน้าหรือข้างหลังสระ(Marginal) [5]

โครงสร้างพยางค์ของภาษาไทยมีการจัดเรียงหน่วยเสียงได้ 2 แบบดังนี้

- พยัญชนะต้น + สระ + วรรณยุกต์
- พยัญชนะต้น + สระ + พยัญชนะท้าย + วรรณยุกต์

2.1 เสียงพยัญชนะ

เสียงพยัญชนะ [5] ในภาษาไทยมีทั้งหมด 21 เสียง สามารถใช้เป็นเสียงพยัญชนะต้นได้ทั้งหมด แต่สามารถใช้เป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง 8 เสียงเท่านั้น ดังในตารางที่ 2.1 นอกจากนี้คำในภาษาไทยที่ดูเหมือนจะไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายในแม่ กา แต่เมื่อออกเสียงประกอบกับสระเสียงสั้นแล้วกลับมีเสียง P เป็นเสียงพยัญชนะท้าย เช่น กะ /kaP/

เสียงพยัญชนะสามารถอธิบายได้โดยตำแหน่งของอวัยวะที่ใช้เปล่งเสียงหรือที่มาของเสียง (Place of Articulation) และลักษณะของการเปล่งเสียง(Manner of Articulation) ดังนี้

ที่มาของเสียง จำแนกได้ดังนี้

- ริมฝีปาก (Bilabial) เสียงที่เกิดจากริมฝีปากบน-ล่าง เช่นเสียง ป, พ, บ, ม เป็นต้น
- ริมฝีปากกับฟัน (Labio-dental) เสียงที่เกิดจากฟันบนกับริมฝีปากล่าง เช่นเสียง ฟ, ฝ เป็นต้น
- ปุ่มเหงือก (Alveolar) เสียงเกิดจากปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก เช่นเสียง น, ต, ส เป็นต้น

- เพดานแข็งปุ่มเหงือก (Alveolo-palatal) เสียงที่เกิดจากปลายลิ้นอยู่ในระดับปกติหรือลดต่ำลงใกล้กับฟันล่าง ในขณะที่เดียวกันลิ้นตอนหน้ายกสูงขึ้นไปสู่เพดานแข็ง เช่นเสียง ฉ, ช, ฌ เป็นต้น
- เพดานแข็ง (Palatal) เสียงที่เกิดจากลิ้นตอนหน้ายกสู่เพดานแข็ง เช่นเสียง จ
- เพดานอ่อน (Velar) เสียงที่เกิดจากการยกลิ้นส่วนหลังสู่เพดานอ่อน อาจจรดกันหรือห่างกันเล็กน้อยก็ได้ เช่นเสียง ก, ค, ง เป็นต้น
- เส้นเสียง (Glottal) เสียงที่เกิดจากเส้นเสียงปิดกันสนิทหรือเปิดกว้างพอที่จะมีการเสียดสี เช่นเสียง อ, ห, ฮ

ตารางที่ 2.1 เสียงพยัญชนะในภาษาไทย

พยัญชนะต้น				พยัญชนะท้าย		
1	ป	12	ฝ ฝ	1	แม่ กง	ง
2	ต ฏ	13	ส ศ ษ ซ	2	แม่ กน	น ญ ณ ร ล พ
3	จ	14	ท ธ	3	แม่ กม	ม
4	ก	15	ม หม	4	แม่ กก	ก ข ค ฌ
5	อ	16	น ณ หน	5	แม่ กด	ด ต จ ช ซ ฌ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ถ ฑ ศ ษ ส
6	พ ภ ฝ	17	ง หง	6	แม่ กบ	บ ป พ ฟ ภ
7	ท ฒ ฑ ฏ ฐ	18	ว หว	7	แม่ เกย	ย
8	ช ฌ ฉ	19	ข ญ หย ฌ ญ	8	แม่ เกอว	ว
9	ข ค ฌ	20	ร ทร		แม่ กา	-
10	บ	21	ล พ หล			
11	ค ฏ					

ลักษณะของการเปล่งเสียง จำแนกได้ดังนี้

- เสียงระเบิด (Plosive) เสียงที่เกิดจากอวัยวะที่ใช้ออกเสียงปิดสนิท มีการสร้างแรงอัดของลมในหลอดเสียงขึ้น เมื่ออวัยวะที่ปิดกันคลายออก ลมที่อัดอยู่จะพุ่งออกมาทันที เช่นเสียง ป, ต, ก

- เสียงกักเสียดแทรก (Affricate) เป็นเสียงที่เกิดจากการกักลมเอาไว้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก่อนที่จะมีการปล่อยลมออกมาอย่างช้าๆ ทำให้เสียงที่เกิดขึ้นมีลักษณะเสียดสี เช่น เสียง จ, ช เป็นต้น
- เสียงเสียดแทรก (Fricative) เป็นเสียงที่เกิดจากลมผ่านช่องอวัยวะที่เบียดชิดกันมาก จะทำให้เกิดเป็นเสียงเสียดสีขึ้น เช่น เสียง ฟ, ข, ส เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 ที่มาของเสียงและลักษณะของการเปล่งเสียง

Manner of Articulation	Place of Articulation					
	Labial	Labio-Dental	Alveolar	Alveolao-Palatal	Velar	Glottal
Plosive						
vl. unasp	p (ป)		t (ต ถ)		k (ก)	a(อ)
vl. asp	ph (พ ภ ผ)		th (ท ธ ถ ฐ ฑ ฒ)		kh (ข ขภ ค ฅ ฌ)	
vd. unasp	b (บ)		d (ด ฎ)			
Affricate						
vl. unasp				tʃ (จ)		
vl. asp				ch (ฉ ช ฌ)		
Fricative						
vl.		f (ฟ ผ)	s (ศ ษ ส ซ)			h (ห ฮ)
Lateral						
vd.			l (ฬ ล)			
Flap						
vd.			r (ร)			
Nasal						
vd.	m (ม)		n (น ฌ)		ng (ง)	
Semivowel						
vd.	w (ว)		j (ย ญ)			

หมายเหตุ : vl. = voiceless(ไม่ก้อง), vd. = voiced(ก้อง), asp. = aspirated(มีลมหายใจประกอบ),
unasp. = unaspirated(ไม่มีลมหายใจประกอบ)

- เสียงข้างลิ้น (Lateral) เป็นเสียงที่เกิดจากปลายลิ้นจรดกับปุ่มเหงือก แต่ยังมีช่องข้างลิ้นเปิดอยู่ทำให้มีลมออกมาได้ เช่นเสียง ล
- เสียงร่ว (Roll) เป็นเสียงที่เกิดจากการเปิด-ปิดของปลายลิ้นกับปุ่มเหงือกเป็นระยะๆ หรือลิ้นไ้กับลิ้นส่วนหลัง เช่นการร่วเสียง ร
- เสียงสะบัด (Flap) เป็นเสียงที่เกิดคล้ายกับเสียงกระทบ แต่ปลายลิ้นไม่ได้ยกไปกระทบปุ่มเหงือกกลับอเข้าไปข้างในก่อนที่จะสะบัดมากระทบปุ่มเหงือก เช่นเสียง ร
- เสียงนาสิก (Nasal) เป็นเสียงที่เกิดจากการเปลี่ยนทิศทางการไหลของลมที่เคยผ่านทางปากไปผ่านจมูกแทน เช่นเสียง ม, น, ง
- เสียงเปิด (Approximant) เสียงที่เกิดจากอวัยวะในช่องปากเปิดให้ลมผ่านได้โดยสะดวกและจะไม่มีเสียงเสียดแทรกเกิดขึ้น เช่นเสียง ว, ย

ดังแสดงในตารางที่ 2.2

2.2 เสียงสระ

2.2.1 สระเดี่ยว มีทั้งหมด 18 เสียง แบ่งเป็นสระเสียงสั้น 9 เสียง สระยาว 9 เสียง [5] ดังนี้

ตารางที่ 2.3 สระเดี่ยว

	สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
1	อะ	อา
2	อิ	อี
3	อุ	อู
4	ึ	ือ
5	เอะ	เอ
6	แอะ	แเอ
7	โอะ	โ
8	เอะ	ออ
9	เออะ	เออ

2.2.2 สระประสม

- สระประสม 2 เสียง ได้แก่
เอีย, เอา, แอว, อาข, อาว, อิว, เอัว, โ, โ, เอา, เอื้อ, เอา, อัว, อุย, โย, ออย

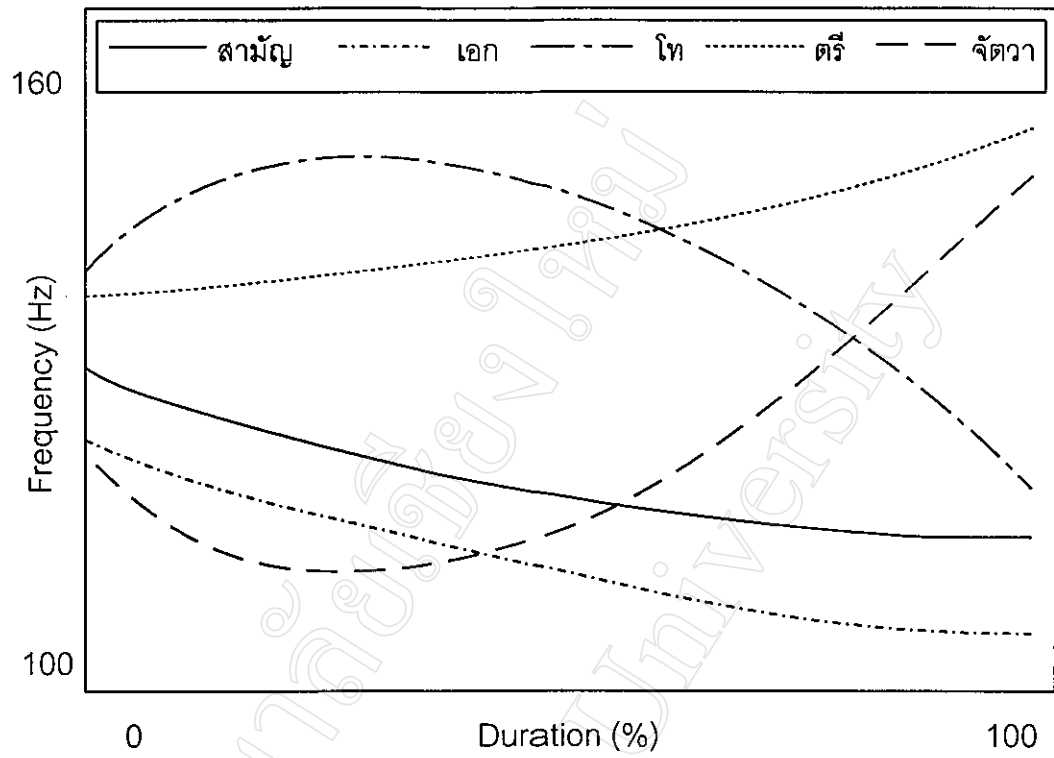
- สระประสม 3 เสียง ได้แก่
เอียว, เอื้อย, อวย

2.3 เสียงวรรณยุกต์

ความสูงต่ำของเสียงวรรณยุกต์ (Tone) ในภาษาไทยมีความสำคัญเทียบเท่ากับหน่วยเสียง กล่าวคือสามารถทำให้เกิดความหมายที่แตกต่างกันได้ [5] ลักษณะทางความถี่ของเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด ได้แสดงในรูปที่ 2.1

เสียงวรรณยุกต์แบ่งออกเป็น 5 ระดับเสียง คือ

- เสียงต่ำ (Low tone) เทียบเท่ากับเสียงเอก เป็นระดับเสียงต่ำ และจะลดลงอีกในตอนท้าย เช่น หมัด, สับ เป็นต้น
- เสียงกลาง (Mid tone) เทียบเท่ากับเสียงสามัญ ส่วนระดับเสียงกลางจะลดต่ำลงในตอนท้ายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้พูดและลักษณะของคำพูดนั้น เช่น บิน, เดิน เป็นต้น
- เสียงทอดลง (Falling tone) เทียบเท่าเสียงโท เป็นเสียงที่เริ่มในระดับสูง และระดับเสียงค่อยๆ ลดต่ำลงจนถึงระดับต่ำ เช่น พ่อ, แม่, ป้า เป็นต้น
- เสียงสูง (High tone) เทียบเท่าเสียงตรี เสียงนี้ตั้งต้นที่ระดับสูง และเสียงจะสูงขึ้นในตอนท้าย เช่น คำ, ล้ม เป็นต้น
- เสียงลากขึ้น (Rising tone) เทียบเท่าเสียงจัตวา เป็นเสียงที่เริ่มต้นที่ระดับต่ำ แล้วลากท้ายเสียงขึ้นสู่ระดับสูง เช่น ขา, หมา, สาว เป็นต้น

รูปที่ 2.1 ระดับเสียงของวรรณยุกต์ทั้ง 5 ในภาษาไทย